

SÁMEDIGGI
SÁMITIGGE
SÁÁ'MTE'G'G
SAAMELAISKÄRJÄT

SÁMI ÁRRABAJÁSGEASSIN - RÁVA VÁNHEMIIDDA

Sámi árrabajásgeassin sisttisdoallá guokte doaibmanvuogi: sámegiela eatnigiellan hubmi mánáid árrabajásgeassima ja maiddá giela ealáskahtti árrabajásgeassima, mii ordnejuvvo kultur- ja giellabesiin. Doaibmanvuogiid deháleamos erohus lea ulbmiljoavku: kultur- ja giellabeassedoaimma ulbmiljoavkun leat vuosttažettiin dat sámemánát, geain ii leat mátolašvuohta oahppat sámegiela ruovttugiellan. Sámegiela eatnigiellan hubmi mánáid árrabajásgeassinjoavkkut leat dárkkuhuvvon ovdasajis daid sámemánáide, geaid bearrašiin oktan ruovttugiellan lea sámegiella. Sámi árrabajásgeassimii sáhttet ohcat maiddá earátge go sámemánát, jos joavkkus lea sadi ja bearaš deavdá eará kriteraid, mat laktásit ohcamii.

Sámi árrabajásgeassimis ollašuhthto sámi pedagogihka, man vuodđun leat sámi bajásgeassinárvvut. Sámi árrabajásgeassima árrabajásgeassinplánat vuodđuduvvet dábálaččat sámi jagi birrajohtimii, mas juohke gávccii jagiáigái gullet dan iežas árbevirolaš barggut. Sámi árrabajásgeassimis buot doaimma guovddážis leat sámegiella ja juohke máná vuoigatvuohta iežas gillii ja kultuvrii. Ovttaskas máná giellabálggis dorjojuvvo ja máná gullan sámeservošii nannejuvvo. Dan lassin sámi árrabajásgeassimis čuvvojuvvojit buot dat árrabajásgeassima stivrejeddji áššebáhpárat ja lágat go mat jođihit gieldda ordnen buot earáge árrabajásgeassima.

Dán rávvagis gávnnat teahttasit čohkkejuvvon dieđuid sámi árrabajásgeassimis ja dasa ohcamis.

SÁMEGIELAT MÁNÁ VUOIGATVUOHTA SÁMEGIELAT ÁRRABAJÁSGEASSIMII

Árrabajásgeassinlága mielde gieldda galgá fuolahit das, ahte mánás lea mátolašvuohta oážžut árrabajásgeassima máná eatnigillii, mainna nu dáin Suomas hállon golmma ealli sámegillii, mat leat davvisáme-, anáraš- ja nuortalašgiella. Dát vuoigatvuohta guoská riikkaviidosáččat buot mánáid, geat hállat sámegiela eatnigiellan.

Nuppe láhkai go eará árrabajásgeassima, gielddas ii leat geatnegasvuohta ordnet árrabajásgeassima namalassii giellabeassehámis. Kultur- ja giellabeassedoaimma lea dárkkuhuvvon ovdasajis daid sámemánáide, geat eai huma sámegiela (oktan) ruovttugiellan. Kultur- ja giellabeassedoaimma ordnen dorjojuvvo oahpahus- ja kulturministeriija stáhtadoarjagiin, ja stáhtadoarjaga juohkimis vástida Sámediggi.

MO SÁHTTÁ OHCAT SÁMI ÁRRABAJÁSGEASSIMII?

Sámi árrabajásgeassimii ohccojuvvo seamma láhkai go man beare earáge árrabajásgeassimii, man gieldda fállá. Ohcanáiggit ja gielddaid ohcanvuogit molsašuddet, ja buot ođđaseamos dieđu, mii lea áiggidásis, gielddat dili birra oáččut njuolggá gielddas, mii lea lágideamen árrabajásgeassima.

Sámi árrabajásgeassimii ozadettiin fuolaheaddjiiguin ságastallo, ja dán hálešteami ulbmilin lea gártet, manin mánái ohccojuvvo báiki sámi árrabajásgeassimis. Ságastallama sisdoallu lea seamma lágan buot gielddain, geat ordnejit sámi árrabajásgeassima. Ságastallamis giedahallojit ee. mii lea máná ruovttugiella, makkár lea mánás eará giellabiras ja makkár jurdagat fuolaheaddjiin leat máná giela oahppama ulbmilin. Ságastallama mihttomearrin lea gávdnat árrabajásgeassinvuogi, mii vástida buoremusat máná ja bearraša dárbbuid.

VÁSTUSUORGGIT SÁMI ÁRRABAJÁSGEASSIMIS

Buot áššiin, mat laktásit árrabajásgeassimii, lea buorre leat oktavuodas vuosttažettiin árrabajásgeassima ordnejeaddjái. Árrabajásgeassima ordnejeaddji vástida árrabajásgeassima plánemis ja ollašuhttimis oppalašvuontan.

Lohpe- ja gohcinvirgeoapmahaš gohcá buot árrabajásgeassima lágamielásaš ollašuhttima maiddái sámi árrabajásgeassimis. Lohpe- ja gohcinvirgedoaimmahahkii sáhtta leat oktavuodas dalle, jos árrabajásgeassima lágideamis leat váilevuodát dahje ovdamearkan árrabajásgeassinlágas dárkkuhuvvon vuoigatvuotta sámeielat árrabajásgeassimii ii ollašuva.

Sámediggi vástida iežas buohta sámi árrabajásgeassima pedagogalaš doarjagis sihke vanhemiid rávvemis áššiin, mat laktásit giela sirdimii ja gielaealáskahttimii. Sámediggi bargá lagaš ovttasbarggu árrabajásgeassima ordnejeaddjiiguin ja sámi árrabajásgeassima bargiiguin erenomážit áššiin, mat gusket sámi pedagogihka.

KULTUR- JA GIELLABEASSED OAIBMA

- Doibmii sáhtta ohcat daid báikegottiin gos dat lea.
- Dárkkuhuvvon vuosttažettiin sámemánáide, geaid ruovttugiella ii leat sámeigiella.
- Mihttomearrin lea aktiivvaláš guovttegielatvuotta, metodan dievaslaš árramuttu giellalávgun.
- Doaibma vuodduduvvá sámi pedagogihkkii.
- Mihttomearrin sirdáseapmi sámeielat vuodđoahpahussii, giellalávgunoahpahussii, guovttegielat oahpahussii dahje gielladoarjaluvvon oahpahussii.
- Giela ealáskahttin ja giela oahppan eaktudit vanhemiin čatnasumi doibmii.
- Rávvejuvvo, ahte giellabeassái ohccojuvvo vuollái 3-jahkásažžan, vai giela oahppamii ovdal vuodđoahpahusa álggaheami báhcá doarvá áigi.
- Rávvejuvvo nannosit dasa, ahte uhcimustá 25h/vahkus lea árrabajásgeassin, vai giela oahppamii lea doarvá áigi.

SÁMEGIELA EATNIGIELLAN HUBMI MÁNÁID ÁRRABAJÁSGEASSIN

- Sámeielat mánás lea vuoigatvuotta sámeielat árrabajásgeassimii ássanbáikkis fuolakeahhtá olles riikkas.
- Dárkkuhuvvon vuosttažettiin sámemánáide, geat hubmet sámeigiella (oktan) ruovttugiellan.
- Mihttomearrin máná giellamáhtu nannen.
- Doaibma vuodduduvvá sámi pedagogihkkii.
- Mihttomearrin sirdáseapmi sámeielat vuodđoahpahussii.
- Árrabajásgeassima sáhtta álggahit dalle, go dasa lea dárbu.
- Árrabajásgeassin sáhtta leat maiddái oasseáigásaš (vuollái 25h/vahku).